

Rēzeknē

## Raidījuma „Pi myusim Latgolā” izvērtējums (01.09.-30.11.2016.)

### Atbilstība sabiedriskā pasūtījuma mērķim

Raidījums „Pi myusim Latgolā” izskan radio „Ef-Ei” un „Divu Krastu Radio”, kā arī tīmekļa vietnē pimysimlatgolā.lv.

Raidījuma veidotāji tam ir devuši (vairākām raidījuma saturiskajām kategorijām arī) nosaukumu „skreiņa”, kas nozīmē lāde. Lādē parasti tiek glabāts pats dārgākais – sākot no jaundzimušā drēbītēm līdz pat kāzu atribūtikai un citām nozīmīgām lietām. Tādējādi raidījums simboliski glabā un katru nedēļu (divreiz nedēļā) izceļ kādu vērtīgu personību, faktu vai notikumu. „Pi myusim Latgolā” var raksturot kā cilvēka dzīves reprezentētāju, jo *no lādes tiek celtas* ārā dažādas tēmas, kas ir aktuālās klausītājiem dažādos vecumos.

Par raidījuma vadmotīvu ir izvēlēts teikums „Jys ir vīns nu myusim”, tādējādi akcentējot piederību – gan raidījuma varoņu, gan klausītāju vienotību ar raidījumu un Latgali.

### Raidījuma struktūra un novitāte

Raidījums šoreiz pārsteidz ar citu formātu, proti, interviju, kas ir dzīva saruna ar kādu Latgalei nozīmīgu personību. Dzīva, jo žurnālistu balsī ir dzirdama, pirmkārt, interese par intervējamo, par to, ko viņš stāsta un dara Latgalē un Latgalei, otrkārt, žurnālisti paši ir radošas un aktīvas personības.

Tādēļ raidījuma pirmo daļu var saukt par personību stāstiem, jo tie sniedz padziļinātāku izvērsumu par personību, tās ietekmi un darbiem. Būtiski, ka tie ne vienmēr ir redzamākie cilvēki (mazāk zināmi), taču ir paveikuši ko ievērojamu un iekļaujas raidījuma koncepcijā. Raidījuma vadītāji ir atlasījuši interesantas personības, kuru idejas un darbi spēj iedvesmot. Interviju bagātina arī citu cilvēku viedokļi par raidījuma varoni, kas parādās dažos raidījumos. Protams, raidījuma dinamika ir atkarīga no intervējamā personības, proti, no intervējamam piemītošās harizmas. Taču

kopumā var secināt, ka lielākajā daļā interviju to ir izdevies atklāt un panākt, ka personība uzticas žurnālistam un intervijā jūtas ļoti brīvi.

„Pi myusim Latgolā” atsvaidzina un piešķir tempu arī muzikālais priekšnesums, kas intervijās rada vietu pārdomām, savukārt, ja personība ir saistīta ar mūziku, ļauj iepazīt viņa daiļradi (piemēram, intervijā ar folkloras kopu „Rūta”, grupas „Dabasu Durovas” solistu).

Raidījumā pēc intervijas izskan *vieglās* ziņas, afiša vai notikumu apskats, savukārt ceturtdienās arī ieskats vēsturē.

### **Vieglās ziņas - *Latgolys zinis***

Iknedēļu katrā raidījumā tiek atspoguļotas ziņas jeb aktualitātes, kas skar Latgales reģionu, kuru avoti, visticamāk, ir preses relīzes. Tomēr nav īsti saprotami ziņu atlasē kritēriji. Noteikt, kura tad ir svarīgākā vēsts, raidījumam, kurš nav ziņu raidījums, ir ļoti sarežģīti, līdz ar to tās tikai aizpilda raidlaiku. Tās ir dažādas mērķauditorijas un funkciju ziņu atšķirīga informācija, piemēram, balvas pasniegšana „Cicerona balva”, ko saņēma Daugavpils Universitātes rektors, informācija par semināru uzņēmējiem. Piemērā redzams diametrāli pretēju informācijas žanra atainojums: ziņa, kas noticis ar plašāku skaidrojumu, un afiša, kas notiks, kurai savukārt pagaidām netiek piedāvāts plašāks izvērsums.

### **Vēsturiski fakti – *Viesturis skreiņa***

Šī ir kultūras raidījumu ceturtdienās noslēdzošā raidījuma sadaļa, tās saturu veido informācija par notikumiem vēsturē. Materiālu sagatavo Daugavpils Universitātes Latgales pētniecības institūta direktors Heinrihs Soms.

Būtiski, ka vēstures dati tiek pasniegti ne tikai kā ziņu apskats (kas, kur, kad), bet īsumā ieskicē arī notikuma vai personības devumu Latgales un Latvijas labā, piemēram, par aptiekas izveidi Krāslavā, par atklāto Dzelzeļa tiltu (kas ir 7.tilts pāri Daugavai). Šī raidījuma sadaļa veic informatīvi izglītojošo funkciju un var tikt izmantota kā nozīmīgs materiāls Latgales vēstures izziņai.

### **Satura tendences**

Saturiski raidījuma dienaskārtību nosaka kalendārie notikumi, aktualitātes reģionā, kā arī „Pi myusim Latgolā” raidīšanas dienas. Ceturtdienas ir veltītas kultūrai, savukārt piektdienās tiek aplūkotas sociāli ekonomiskās, izglītības u.c. tēmas.

Dominējošā satura kategorija ir kultūra. Taču līdztekus ir veidoti raidījumi, kas skar izglītību, politiku un uzņēmējdarbību. Visplašāk tiek aplūkoti notikumi kultūrā (mūzika, kino, teātris, masu mediji). Minētās tēmas tiek atklātas caur nozares pārstāvja prizmu, proti, notikums tiek uzlūkots kā indivīda darbība (piemēram, Latvijas Valsts svētki), arī sižetā par topošajiem ārstiem Rēzeknē.

Trīs mēnešu laikā klausītāji varēja dzirdēt un iepazīt garo distanču skrējēju Andreju Jesko, Daugavpils jauniešus, filmas "Cilvēka bērns" aktieri Aleksandrs Zeimuļs-Priževovs, folkloras kopas "Rūta" dalībniekus, grupu "Dabasu durovys", ērgelnieci Gunu Kisi, Latgales ievēlētos Saeimas deputātus, tradicionālo dziedāšanas grupu "Saucējas", Ilzi Mežnieci, Nikodema Rancāna balvas laureātus, Rēzeknes Tautas teātri, skolotāju Līgu Ūzulnieci no Kaunatas, Balvu novada Krišjāņu pamatskolu, studijas "Trīs karotes medus" vadītājus, kā arī topošos ārstus Rēzeknes slimnīcā un darba iespējas reģionā kopumā. Minētās personības (un apvienības) tiek uzrunātas, aplūkojot kādu notikumu, tāpēc tiek veidotas divas sižeta līnijas – notikums un personība. Piemēram, intervija ar Amerikā latgalieti, paralēli atklājot stāstu par jauno filmu „Likteņzeme”.

Raidījumos tiek akcentēti arī etniskās piederības jautājumi (piemēram, intervijā ar Lietuvas studentēm). Vienā no raidījumiem bija iespējams uzzināt par Latgalē dzīvojošajām citām etniskajām grupām: atzīmējot Ebreju Jauno 5777. gadu, kopā ar Josifu Ročko, tika iepazīstas ebreju tradīcijas, vēsture un kultūras mantojums Daugavpilī.

Kopumā satura nozīmi ļoti lielā mērā nosaka personības izvēle un tā spēja sevi reprezentēt tā, ka klausītāji seko, tic un uzticas, jo pamatā, intervējot viesi, tiek atklāts viņa dzīves gājums (kas ne vienmēr ir saistošākais formāts žurnālistikā), taču neparastie pavērsieni un žurnālista profesionalitāte var piešķirt intervijai pavisam citu gaitu, kas atsevišķās reizēs arī notiek (piemēram, intervija ar skrējēju Andreju Jesko, skolotāju Līgu Ūzulnieci u.c.).

### **Raidījuma veidotāji: žurnālistu sagatavotība**

Raidījumam ir vairāki vadītāji un žurnālisti, kas regulāri mainās (T.Bikovskis, G.Nagle, L.Sondore-Strode, L.Ieviņa, D.Dambe), taču jau vairāku gadu garumā ir uztverami kā raidījuma kodols, tādēļ klausītājiem ir atpazīstami kā zīmola „Pi myusim Latgolā” pārstāvji. Visi raidījuma veidotāji pārvalda latgaliešu valodu, to raitā, taču intonatīvi mierīgā valoda rada pozitīvu un harmonisku vidi, līdz ar to raidījumam ir stabila koncepcija, ar kādu saturu tas ienāk publiskajā telpā. Atmosfēru pat varētu salīdzināt ar radio „Latvijas Radio 1” veidotajiem raidījumiem, piemēram, „Monopols”.

Pozitīvi vērtējama ir žurnālistu prasme atainot vides skaņas un radīt noskaņu, raksturojot un fiksējot cilvēka izskatu un emociju izpausmes (G.Nagles sižetā par Amerikas latgalieti) – „nūbyrdynoj osoru”. Žurnālisti „spēlējas” ar klausītāja emocijām un uzbur patiesi sentimentālu ainu (pozitīvā nozīmē!), intervijā ar A.Galvanovsku L.Sondore – Strode raksturo sarkanbaltsarkano lentīti, kas piesprausta pie apģērba kundzei. Uzsākot interviju ar ērgēlnieci G.Kisi parādās sieviešu žurnāliem raksturīga izteiksme – *rada trauslas, bet enerģiskas būtnes iespaidu*. Vizuālā aina tiek uzburta un radio formātam ļoti atbilstoša.

Šo detaļu izmantošana (īpaši par sarkanbaltsarkano lentīti) neuzkrītoši demonstrē un runā par Latgalei un Latvijai nozīmīgām vērtībām, kas ir svarīgi šādam raidījumam, realizējot sabiedrisko pasūtījumu.

Žurnālistiem piemīt prasme uzdot jautājumus, kas atklāj tēmas abas puses, iespējas un draudus, piemēram, sižetā par darba iespējām (ārstu trūkums Rēzeknes slimnīcā). Tā kā raidījums nenotiek tiešraidē, līdz ar to jautājumi ir iepriekš sagatavoti, arī žurnālists ir sagatavojis jautājumus (un, ja nav, tad ir iespējams precizēt kādu jautājumu pēc tam). Tādējādi raidījuma struktūra ir ļoti pārdomāta, žurnālista teksts ir papildināts ar faktiem par intervējamo, gan par konkrēto kontekstu. Kā jau iepriekš rakstīju, ļoti nozīmīga ir žurnālistu interese un degsme par savu veikto darbu. Tieši tas ļoti piepilda un atdzīvina raidījumu.

## Secinājumi un ieteikumi

Raidījuma koncepcija atbilst sabiedriskā pasūtījuma mērķim, jo tā saturs veicina pilsoniskās līdzdalības attīstību, kultūrvēsturisko vērtību (arī latgališu rakstu valodas kā vēsturiska latviešu valodas paveida) saglabāšanu un identitātes veicināšanu, izglīto iedzīvotājus un veicina viņos pilsonisku izpratni par politikas, ekonomikas, kultūras jautājumiem, kā arī izplata nacionālo mantojumu.

Izvērtējot raidījuma saturu, tika konstatēti divi ieteikumi, kas uzlabotu raidījuma koncepciju un mērķauditorijas palielināšanos:

1. Visneskaidrākā loma raidījuma saturā ir Latgales ziņām. Pirmkārt, problemātiska ir to atlase, līdz ar to ziņas mijas ar notikumu, kas tuvākajā nākotnē notiks, aktualizāciju jeb afišas stila informāciju. Lai gan žurnālisti šajā notikumu apskatā cenšas iekļaut arī informāciju par aktualitātēm, kas saistītas ar uzņēmējdarbību, ne tikai kultūras notikumiem, tomēr to funkcijas un atlase nav pārdomāta.

2. Veidot intervējamo un klausītāju pēctecību. Proti, šobrīd dominējošā vecuma grupa ir vidējā un vecākā paaudze. Varbūt izvēloties intervējamā lomai kādu studentu, skolnieku, raidījums nonāktu arī jaunākās paaudzes uzmanības centrā. Tas varētu notikt pateicoties sociālajiem tīkliem, piemēram, izplatot informāciju par konkrēto raidījumu. Raidījuma satura veidošanā varētu tikt iesaistīti, piemēram, Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas studenti, tā piedāvājot savas tēmas un paplašinot raidījuma saturu.



Sandra Murinska-Gaile

Dr.sc.comm.

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas

Reģionālistikas zinātniskā institūta pētniece